

2017-01-10 Ärendenr:
NV-04528-15

Samråd och remiss avseende utpekande av områden av riksintresse för friluftslivet

Samrådsredogörelse

Innehåll

1. Sammanfattande redogörelse av synpunkterna.....	2
2. Beskrivning av ärendet.....	3
3. Inkomna yttranden	4
3.1. Avstår från att yttra sig.....	4
3.1.1. Avstår från att yttra sig avseende miljökonsekvensbeskrivning	4
3.1.2. Avstår från att yttra sig avseende enskilda områden.....	4
3.2. Synpunkter på formen för samråd.....	4
3.3. Yttranden avseende enskilda områden.....	5
3.4. Yttranden avseende miljökonsekvensbeskrivningen	5

Bilaga 1: Förteckning över parter som svarat på samrådet

Bilaga 2: Inkomna yttranden med synpunkter på utpekade områden

1. Sammanfattande redogörelse av synpunkterna

Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten (HaV) tillsammans med länsstyrelserna håller på att avsluta arbetet med översyn av områden av riksintresse för friluftsliv. Regeringsuppdraget påbörjades 2012 och avslutades 2014 då länsstyrelserna lämnade förslag på vilka områden de ansåg borde vara av riksintresse för friluftsliv. Uppdraget rapporterades till regeringen i juni 2014.

Naturvårdsverket har därefter gett Enetjärn Natur i uppdrag att genomföra en miljöbedömning för områden av riksintresse för friluftsliv. En miljöbedömning av utpekande av riksintresse har haft till syfte att ge ett förbättrat underlag inför beslut om vilka områden som bör utpekas, områdenas omfattning etc. Bedömningarna finns sammanställda i den miljökonsekvensbeskrivning som blivit gjord på en nationellt övergripande nivå. Miljöbedömningen utgår från det material som färdigställdes 2014. Totalt har förslag till 190 områden ingått i miljöbedömningen.

Samråd gällande miljökonsekvensbeskrivningen har genomförts under hösten 2016 i enlighet med 6 kap. 14 § miljöbalken. Under samrådet har myndigheter, länsstyrelser, berörda kommuner, natur- och friluftsförbund och allmänhet deltagit. Totalt inkom yttranden från 117 samrådsparter. Yttrandena har dels avsett miljökonsekvensbeskrivningen, dels de 190 områdena i förslaget. Flera samrådsparter anser inte att utpekande av riksintresse för friluftsliv är en sådan plan eller program som ska miljöbedömas. Flera samrådsparter har också haft synpunkter på processen kring översynen.

Samrådet har inneburit att miljökonsekvensbeskrivningen reviderats och förtydligats, att Naturvårdsverket valt ut 142 områden som ska gå till beslut samt att en kompletterande miljöbedömning har gjorts av enbart dessa 142 områden (se figur 1).

Naturvårdsverket har valt att avvakta med beslut avseende samtliga områden i Gotlands län, Östergötlands län och en stor del av områdena i Jämtlands och Skåne län, samt vissa områden i Stockholms, Södermanlands, Västra Götalands, Värmlands och Örebro län. Ett område, Likstammen i Södermanlands län, har helt tagits bort från förslaget.

2. Beskrivning av ärendet

Naturvårdsverket och HaV tillsammans med länsstyrelserna håller på att avsluta arbetet med översyn av områden av riksintresse för friluftsliv. Uppdraget påbörjades 2012 och avslutades 2014 då länsstyrelserna lämnade förslag på vilka områden de ansåg borde vara av riksintresse för friluftsliv. Regeringsuppdraget rapporterades till regeringen i juni 2014.

Naturvårdsverket har därefter gett Enetjärn Natur i uppdrag att genomföra en miljöbedömning för områden av riksintresse för friluftsliv. En miljöbedömning av utpekande av riksintresse har haft till syfte att ge ett förbättrat underlag inför beslut om vilka områden som bör utpekas, områdenas omfattning etc. Bedömningarna finns sammanställda i den miljökonsekvensbeskrivning som blivit gjord på en nationellt övergripande nivå. Miljöbedömningen utgår från det material som färdigställdes 2014. Totalt har förslag till 190 områden ingått i miljöbedömningen.

Samråd gällande miljökonsekvensbeskrivningen har genomförts under hösten 2016 i enlighet med 6 kap. 14 § miljöbalken. Under samrådet har myndigheter, länsstyrelser, berörda kommuner och natur- och friluftorganisationer och allmänhet deltagit. Totalt inkom yttranden från 117 samrådsparter. Yttrandena har dels avsett miljökonsekvensbeskrivningen och dels de 190 områdena i förslaget. Flera samrådsparter anser inte att utpekande av riksintresse för friluftsliv är en sådan plan eller program som ska miljöbedömas. Flera samrådsparter har också haft synpunkter på processen kring översynen.

Samrådet har avsett tre delar.

1. **Miljökonsekvensbeskrivning**
 - Rapporten *Miljökonsekvensbeskrivning av områden av riksintresse för friluftslivet*.
2. **Beskrivning av förslaget till nya och reviderade riksintresseområden**
 - Rapporten *Översyn av områden av riksintresse för friluftslivet* med dithörande bilagor med länsvis uppdelade värdebeskrivningar och kartor för respektive förslaget nytt område samt befintliga områden med föreslagna väsentliga förändringar.
3. **Översyn av områden av riksintresse för friluftsliv**
 - Värdebeskrivningar, länsvis.
 - Kartor, länsvis.
 - Reviderade värdebeskrivningar och kartor, ej granskade.
 - Samrådsredogörelse för avgränsningssamråd.
 - Resultatet av tidigare avgränsningssamråd gällande miljökonsekvensbeskrivning för områden av riksintresse för friluftsliv.
 - Samrådsredogörelse för avgränsningssamråd gällande miljökonsekvensbeskrivning för områden av riksintresse för friluftsliv.

Samrådet om miljökonsekvensbeskrivningen vände sig till myndigheter, länsstyrelser, berörda kommuner och natur- och friluftorganisationer i enlighet

med 6 kap. 14 § miljöbalken. Även allmänheten har haft möjlighet att lämna synpunkter på miljökonsekvensbeskrivningen.

Länsstyrelserna och riksintressemyndigheterna fick förslaget till utpekande på samråd även i enlighet med 2 § förordning (1998:896) om hushållning med mark- och vattenområden (hushållningsförordningen).

3. Inkomna yttranden

Totalt har det under samrådstiden (fram till den 17 november 2016) inkommit svar från 117 parter på samrådsremissen. Av dessa är 11 centrala myndigheter, 13 länsstyrelser, 78 kommuner och 15 övriga. En förteckning av de parter som svarat på samrådsremissen finns i **bilaga 1** till samrådsredogörelsen.

3.1. Avstår från att yttra sig

Flera av remissinstanserna valde ett kort meddela Naturvårdsverket att de avstår från att avge ett yttrande i ärendet. Ibland avseende ärendet i sin helhet, ibland avstod remissinstansen endast från att avge yttrande på miljökonsekvensbeskrivningen alternativt enskilda områden. I detta avsnitt beskrivs vilka instanser som avstod från att yttra sig i ärendet, helt eller delvis.

3.1.1. Avstår från att yttra sig avseende miljökonsekvensbeskrivning

Av de 117 samrådsparter som inkom med yttranden avstod 63 från att lämna något yttrande avseende miljökonsekvensbeskrivningen.

Av de centrala myndigheter som svarade på den utsända remissen var det endast Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Post- och telestyrelsen samt Strålsäkerhetsmyndigheten som helt avstod från att lämna någon kommentar på miljökonsekvensbeskrivningen. 4 länsstyrelser och 52 kommuner avstod från att lämna synpunkter på miljökonsekvensbeskrivningen i något avseende. Av de övriga organisationer, företag och privatpersoner som svarade på remissen valde 4 parter att inte yttra sig över miljökonsekvensbeskrivningen i något avseende.

3.1.2. Avstår från att yttra sig avseende enskilda områden

Nio centrala myndigheter avstod från att ge synpunkter på enskilda områden. Samtliga länsstyrelser som svarade på remissen avstod från att lämna synpunkter på enskilda områden, med undantag av Gotland, som avstyrkte samtliga områden i länet med hänvisning till att förslaget inte är det senaste som länsstyrelsen tagit fram. 38 av de kommuner som svarade på remissen hade ingen erinran eller inga synpunkter som avsåg enskilda områden. Av övriga samrådsparter som svarat på remissen avstod 12 från att lämna synpunkter på enskilda områden.

3.2. Synpunkter på formen för samråd

De synpunkter som avsåg samrådet berörde främst samrådstidens längd. Med anledning av detta förlängdes samrådstiden med en månad. Det inkom även yttranden om att samrådet inte skett med en tillräckligt bred samrådsrets eller att samrådet skett på ett otillfredsställande sätt.

3.3. Yttranden avseende enskilda områden

En sammanställning av yttranden på enskilda områden finns i **bilaga 2** till samrådsredogörelsen. Yttrandena avseende de enskilda områdena har i huvudsak berört de som ligger i den egna kommunen eller i det aktuella länet. För 75 av de 190 områdena i samrådet har synpunkter inneburit antingen en avstyrkan av området eller en större eller mindre justering av områdets avgränsning eller värdebeskrivning. För övriga 115 områden finns ingen synpunkt eller ingen erinran.

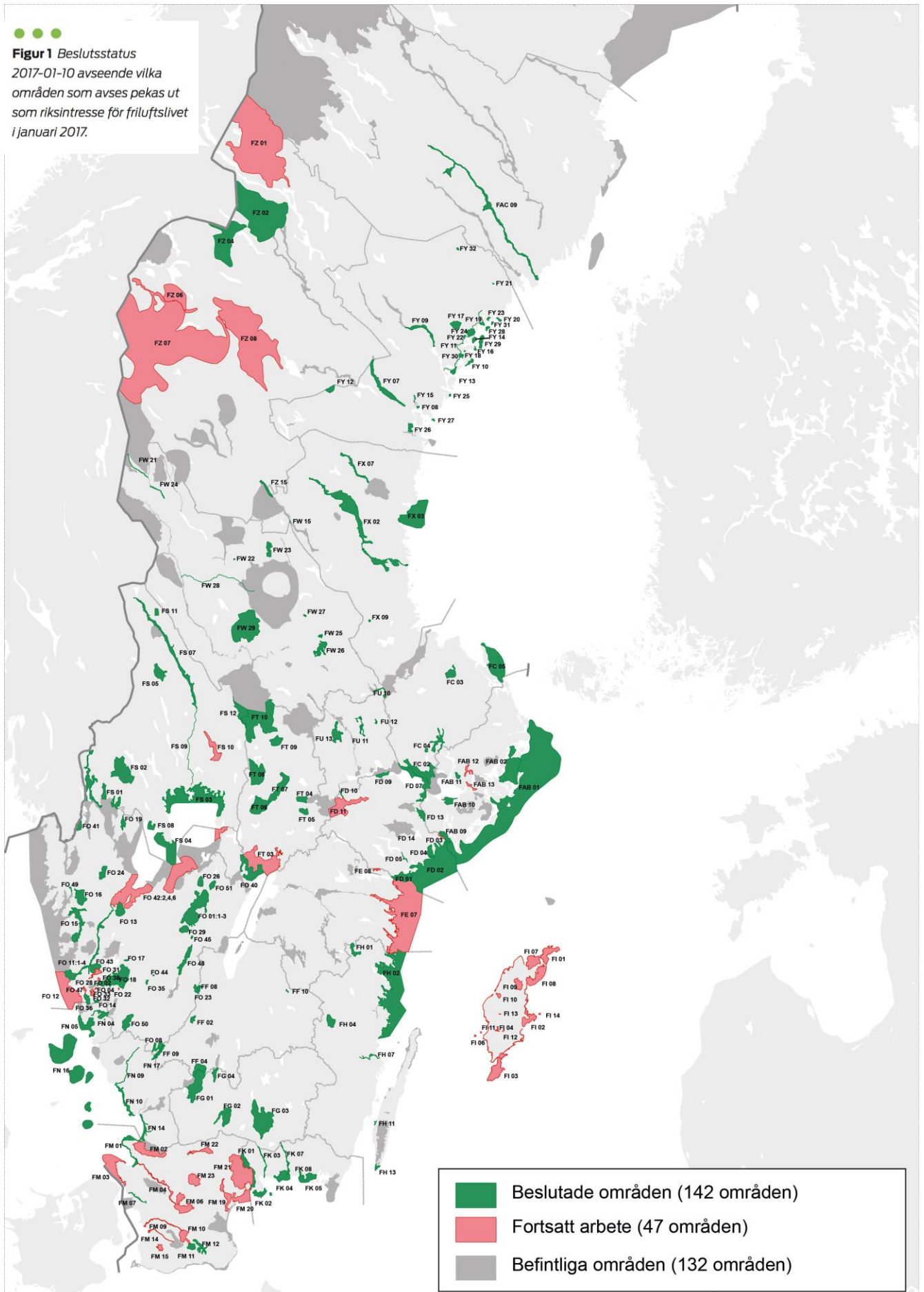
Samrådet har inneburit att Naturvårdsverket valt ut 142 områden som ska gå till beslut och att en kompletterande miljöbedömning har gjorts av enbart dessa (se figur 1). Naturvårdsverket har efter en genomgång av yttrandena beslutat att skjuta upp beslut avseende 47 av riksintresseområdena. Naturvårdsverket avvaktar därför med beslut avseende samtliga områden i Gotlands län, Östergötlands län och en stor del av områdena i Jämtlands och Skåne län, samt vissa områden i Stockholms, Södermanlands, Västra Götalands, Värmlands och Örebro län. Ett område, Likstammen i Södermanlands län, har tagits bort helt från förslaget.

3.4. Yttranden avseende miljökonsekvensbeskrivningen

I tabell 1 nedan beskrivs de synpunkter som inkommit under samrådet och hur Naturvårdsverket valt att bemöta dem. Yttrandena redogörs för som kortare referat.

Flera samrådsparter anser inte att utpekande av riksintresse för friluftsliv är en sådan plan eller program som ska miljöbedömas. Flera samrådsparter har också haft synpunkter på processen kring översynen och ifrågasatt att miljöbedömningen gjorts på en så övergripande nivå.

Med anledning av de synpunkter som kommit in under samrådet har miljökonsekvensbeskrivningen reviderats och förtydligats och en kompletterande analys av de 142 områden som går till beslut har genomförts.



Tabell 1. Samrådssynpunkter, miljökonsekvensbeskrivning (mkb). En asterisk (*) efter samrådsparten betyder att yttrandet föranlett en revidering av mkb-dokumentet.

Rad	Part	Yttrande	Naturvårdsverkets bemötande
Centrala myndigheter			
1	Boverket*	<p>Boverket anser inte att utpekande av riksintresse för friluftsliv är en sådan plan eller program som ska miljöbedömas. En mkb är därför obehövlig. I samband med framtagande av riktlinjer för utpekandet hade delar av det som nu tas upp i mkb:n kunnat behandlas.</p> <p>Det får trots det anses positivt att det görs en samlad bedömning av miljöpåverkan. Den bör dock även innehålla en bedömning av utpekandenas ytanspråk i förhållande till andra intressen.</p> <p>I mkb:n beskrivs det på s. 7 som att beslut om riksintresseområden fattas på <i>två nivåer</i>. Detta är inte korrekt enligt hushållningsförordningen, eftersom det är de utpekade riksintressemyndigheterna som fattar besluten.</p> <p>Boverket anser att en utgångspunkt för översynen bör vara att friluftslivets intressen preciseras på ett sådant sätt att det möjliggör en minskning av det totala ytanspråket, särskilt när det gäller mark.</p> <p>Värdebeskrivningarna behöver bearbetas och preciseras ytterligare så att det tydligt framgår vilka värden och egenskaper som ligger till grund för utpekandet som riksintresse.</p>	<p>Naturvårdsverket har i sin handbok angett att utpekande är av en sådan karaktär att en mkb ska utföras. Enligt 6 kap. 11 § miljöbalken ska en miljöbedömning av en plan eller ett program utföras om genomförandet av denna kan <i>antas medföra en betydande miljöpåverkan</i>. Detta kan omfatta såväl betydande negativ som betydande positiv miljöpåverkan. Betydande positiv miljöpåverkan kunde inte uteslutas. Syftet med en miljöbedömning är att integrera miljöaspekterna i planen eller programmet så att en hållbar utveckling främjas. Jämfört med en mkb av en verksamhet blir konsekvensbedömningen av planen eller programmet mer övergripande och allmän. Bedömningen av planer och program kan därför med fördel kallas <i>miljöbedömning</i> (prop. 2003/04:116, s. 39).</p> <p>I mkb har det förtydligats att beslutsordningen överensstämmer med hushållningsförordningen.</p> <p>Naturvårdsverket och HaV har haft ett särskilt regeringsuppdrag att se över och öka områden i de tätortsnära områdena i de tre största städerna (ytanspråket har i dessa områden ökat med 1 %). Ett av syftena med översynen har varit att tydliggöra värdebeskrivningarna och precisera friluftslivets kärnområden. På sikt har Naturvårdsverket som ambition att fortsätta arbetet med att avgränsa kärnområden med betydelse för friluftsliv.</p> <p>I samband med avgränsningssamrådet definierades de miljöaspekter som skulle belysas i mkb:n. Eftersom andra intressen i samband härmed inte definierades, inkluderades inte detta i mkb.</p> <p>Samrådet angående de uppdaterade riktlinjerna ansvarade Claes Svedlind Östergötlands län för. Östergötlands län var länsrepresentant i RU RI 2012 – 2014.</p>

Rad	Part	Yttrande	Naturvårdsverkets bemötande
2	Energimyndigheten*	<p>Besöksnäringens intressen och andra exploateringsintressen ska bedömas åtskilt från varandra i miljöbedömningen för att tydligare se vilken påverkan förslaget har på andra exploaterande intressen.</p> <p>Miljöbedömningen har gjorts i ett för sent läge. I miljöbedömningen har besöksnäringen och övriga exploateringsintressen bedömts samlat vilket ger en otydlig bild av den negativa påverkan förslaget innebär på övriga intressen.</p> <p>Sid 30 (avsnitt 2.4.1). Saknar perspektivet att exploateringar, som exempelvis vindkraft, också kan bidra till ökad tillgänglighet.</p> <p>Sid 31 utpekande av riksintressen för friluftslivet där det finns konkurrerande mark- och vattenanvändningsintressen får större negativ påverkan på dessa vilket bör vägas in i bedömningen av förslaget miljöpåverkan.</p> <p>Sid 46 här bör anges hur stor andel av förslaget som sammanfaller med angivna riksintressen för vindbruk.</p> <p>Sid 53 i tabell 11 saknas bedömning av hur beskrivna friluftaktiviteter inom utpekade områden påverkar övriga intressen än besöksnäringen. Troligen skulle det få ingen eller liten miljöpåverkan för övriga intressen. Att påverkan blir olika för besöksnäringen och andra exploateringsintressen gör att dessa borde bedömas separerat från varandra.</p>	<p>I 3 kap. har förslagets påverkan på besöksnäring och andra exploaterande intressen, som exv. för vindbruk, beskrivits åtskilt. Jfr avsnitt 3.6 och 3.7.</p> <p>Avsnitt 2.4.1 avser att förklara skillnader mellan olika typer av riksintressen och inte att analysera påverkan utifrån dem.</p> <p>I avsnitt 2.4.2 beskrivs endast den påverkan som uppstår på riksintresse friluftsliv utifrån några grundantaganden. I analyserna i 3 kap. ingår dock påverkan på andra intressen.</p> <p>I avsnitt 3.5 jämförs riksintresse friluftsliv med andra liknande utpekanden. I 3.6 jämförs de dock med utpekande för exv. vindbruk, dock ej i numerära tal.</p> <p>Tabell 11 har förtydligats avseende temaoområdet <i>Utveckling</i>.</p>
3	Försvarsmakten	<p>I mkb bör det beläggas vilka riksintresseområden som ligger inom influensområden för skjutfält med avseende på såväl buller som risker.</p> <p>De områden som utgör skjutfält bör undantas från förslag till riksintresse för friluftslivet då det är direkt olämpligt att rekommendera allmänheten att bedriva friluftsliv inom områden där det bedrivs verksamhet med skarp ammunition.</p> <p>Frågan om buller och störningar från övnings- och skjutfält bör behandlas i respektive värdebeskrivning samt i mkb:en.</p>	<p>Mkb är gjord på en nationellt övergripande nivå. Därför har påverkan vid specifika riksintresseområden, som buller och risker, inte behandlats i mkb.</p> <p>Genom att göra ett utpekande rekommenderas inte allmänheten att utöva friluftsliv. Däremot är det en markering för att värna de värden som finns idag och vid ändrar markanvändning i framtiden. Allmänhetens tillgång till dessa områden regleras på annat sätt. Samverkan och samnyttjande hanteras på lokal nivå.</p> <p>Befintliga störningar på friluftslivet från annan verksamhet behandlas generellt sett inte i värdebeskrivningarna.</p>

Rad	Part	Yttrande	Naturvårdsverkets bemötande
4	Havs- och Vattenmyndigheten, (HaV)*	<p>Metoden i mkb är intressant. Den övergripande nivån och de små skillnader mellan, vad som bör beskrivas som <i>rimliga</i>, alternativ kan göra att påverkan beskrivs som större än den är.</p> <p>Miljökvalitetsnormerna behandlas i mkb utifrån utpekandeprocessen, dessa bör istället beskrivas utifrån områdena.</p> <p>Definitionen av vad som är betydande miljöpåverkan kan lämpligen kopplas till en procent, inte enbart termer som <i>större</i>.</p>	<p>Vid revidering av mkb kommer alternativen beskrivas som <i>rimliga</i>. Denna synpunkt beaktas således.</p> <p>Eftersom mkb är gjord efter regeringsuppdrag 2012-2014 har mkb utformats på en övergripande nivå och inte område för område. Därför har påverkan, som på miljökvalitetsmål vid respektive område, inte behandlats i mkb.</p> <p>Yttrandet uppfattas även som en önskan om förtydligande i bl.a. tabeller.</p>
5	Riksantikvarie-ämbetet (RAÄ)	<p>RAÄ anser att Naturvårdsverket bör avvakta med beslut om nya riksintresseområden till dess att ett fördjupat samråd skett. Vid detta bör RAÄ vara en samrådspart eftersom kulturmiljö är viktigt för friluftsliv. Detta syns bl.a. genom att majoritet av värdebeskrivningarna innehåller beskrivningar av kulturmiljön betydelse.</p>	<p>Riktlinjerna för översyn av RI för friluftsliv uppdaterades i samband med regeringsuppdrag 2012-2014 och har legat till grund för länsstyrelsernas arbete med underlag för utpekande. Naturvårdsverket utgår från att kulturmiljöaspekterna har arbetats in med stöd av kulturmiljöföreträdare på berörda länsstyrelser.</p> <p>Arbetet med riksintressen är ett löpande arbete och det finns anledning att se över riktlinjerna som mkb visar. I detta skede har material som färdigställdes 2014 legat till grund för samrådet för mkb.</p> <p>I det fortsatta arbetet har Naturvårdsverket intensionen att vidareutveckla arbetet med kulturvärden och även fortsatt samverka med RAÄ.</p>
6	Skogsstyrelsen	<p>Precis som anges i mkb:n finns både positiva och negativa effekter med utpekande. Friluftsliv kan vara ett sätt att använda skog till upplevelser istället för till råvaror.</p> <p>Det upplevs dock som underligt att göra en mkb för riksintresseutpekande för friluftsliv.</p>	<p>Yttrandet föranleder inget behov av bemötande.</p>
7	Tillväxtverket	<p>I mkb bör besöksnäringens del i att skapa värde för området tydliggöras mer.</p> <p>Det behövs utvecklad dialog mellan olika aktörer om kommersiella förutsättningar vid skyddade områden. Sådan hade gärna fått ske under denna process.</p>	<p>Nu aktuellt program pekar huvudsakligen ut nationella intressen. Avvägning mellan olika allmänna intressen och mellan allmänna och enskilda intressen sker i ett senare skede främst mellan lst och berörd kommun/-er.</p> <p>I mkb:n är besöksnäringens roll i värdeskapandet beskrivet dels i 2 kap. när de olika temaområdena beskrivs, dels i 3 kap. i bl.a. avsnitt 3.7. Kvantifierade värden saknas dock varför det inte är möjligt att mer exakt kvantifiera påverkan.</p>

Rad	Part	Yttrande	Naturvårdsverkets bemötande
8	Trafikverket*	<p>Mkb är på en allt för aggregerad nivå för att göra bedömningar. Det är dessutom inte själva utpekandet, utan det som görs inom området, som kan ge betydande miljöpåverkan. Någon mkb bör därför inte göras.</p> <p>I mkb bör det problematiseras ytterligare kring temaområdet <i>Utveckling</i>.</p> <p>Eventuell felaktig källhänvisning på s. 15, not 17.</p>	<p>Se bemötande på rad 1.</p> <p>I beskrivningen av temaområdet <i>Utveckling</i> (s. 27) beskrivs även påverkan på infrastrukturutbyggnad, varför dessa frågor får anses ha beaktats i mkb.</p> <p>Ett förtydligande har gjorts av texten på s. 15.</p> <p>Det är genomförandet av en plan eller ett program som ska bedömas. Med detta utpekande så avses det inte ske något ”genomförande” då syftet är att värdena ska kvarstå. Istället får en bedömning ske av vilka konsekvenser (såväl positiva som negativa) själva utpekandet kan medföra för olika miljöaspekter vid eventuella kommande anspråk inom och utanför dessa områden. Det medför svårigheter att bedöma konsekvenserna då vi inte känner kommande anspråk eller den faktiska styrkan i utpekandet.</p>
Länsstyrelser			
9	Länsstyrelsen Gotlands län	Bedömning av betydande miljöpåverkan är rimlig. För hela Sverige kan analyserna stämma men länsstyrelsen lämnar inga synpunkter på mkb eftersom den bygger på material från Gotland från 2014, alltså inaktuellt material.	Mkb:n utgår från det material som benämns som <i>förslaget</i> och som var det material som också omfattades av avgränsningssamrådet. Material som inkommit till Naturvårdsverket efter den 31 augusti 2016 har inte ingått i mkb.
10	Länsstyrelsen i Gävleborgs län	Utpekande av riksintresse friluftsliv är inte en sådan plan eller program som ska miljöbedömas.	Se bemötande på rad 1.
11	Länsstyrelsen i Norrbottens län	Utpekande av riksintresse friluftsliv är inte en sådan plan eller program som ska miljöbedömas.	Se bemötande på rad 1.
12	Länsstyrelsen i Södermanlands län	Utpekande av riksintresse friluftsliv är inte en sådan plan eller program som ska miljöbedömas.	Se bemötande på rad 1.
13	Länsstyrelsen i Uppsala län*	<p>Utpekande av riksintresse friluftsliv är inte en sådan plan eller program som ska miljöbedömas.</p> <p>I mkb:n finns felaktiga föreställningar om riksintressesystemet och de centrala myndigheterna respektive länsstyrelsernas roller. Det är i detta fall Naturvårdsverket som beslutar om anspråket. Länsstyrelsen kan sedan i dialog med kommuner i översiktsplaneprocessen revidera detta anspråk.</p>	<p>Se bemötande på rad 1.</p> <p>Arbetet med översynen har skett på två olika nivåer. Beslut om nya områden kommer dock Naturvårdsverket att fatta. Hushållningsförordningen har alltså inte frångåtts, vilket dock har förtydligats i den reviderade mkb:n.</p>

Rad	Part	Yttrande	Naturvårdsverkets bemötande
14	Länsstyrelsen i Värmlands län*	Det är positivt med en samlad mkb. Den tematiska indelningen bedöms gångbar. Slutsatserna bedöms i stort vara relevanta. Länsstyrelsen delar uppfattning i mkb:n om behovet av översyn av kriterier och hur hot bör identifieras. Tabell 1 och 13 för riksintresseområden för tydlighetens skull inte benämnas som <i>skyddade områden</i> .	Riktlinjerna för översyn av RI för friluftsliv uppdaterades i samband med RU 2012 – 2014 och har legat till grund för länsstyrelsernas arbete. Arbetet med riksintressen är ett löpande arbete och det finns anledning att se över riktlinjerna som MKB:s visar. Mkb:n har förtydligats i enlighet med länsstyrelsens yttrande.
15	Länsstyrelsen i Västerbottens län	Att peka ut riksintresseområden är inte betydande miljöpåverkan. Någon miljöbedömning behövs därför inte.	Se bemötande på rad 1.
16	Länsstyrelsen i Västmanlands län	Eftersom det enbart var storstäderna som fick uppdraget att peka ut tätortsnära områden togs ett föreslaget område vid Västerås bort p.g.a. exploateringstryck.	Yttrandet föranleder inget behov av bemötande.
17	Länsstyrelsen i Örebro län	Utpekande av riksintresse friluftsliv är inte en sådan plan eller program som ska miljöbedömas	Se bemötande på rad 1.
Kommuner			
18	Arvika kommun	Bedömningarna av betydande miljöpåverkan är rimliga.	Yttrandet föranleder inget behov av yttrande.
19	Askersunds kommun*	Det bör inte göras en mkb men nu gjorda antaganden är rimliga. Längre samråd tid behövs. Den sammanfattande tabellen bör förtydligas avseende utveckling. Här bör även påverkan på bebyggelse tas med.	I samband med regeringsuppdrag 2012-2014 då Naturvårdsverket, HaV och samtliga länsstyrelser fick i uppdrag att göra en översyn av RI friluftsliv ska samråd ha skett. Länsstyrelse, kommun och andra berörda ska ha fått ge sin syn på befintliga och nya områdens avgränsningar. Processen har dragit ut på tiden i och med genomförd miljöbedömning. Fortsatt dialog kommer att ske för de områden där kommun har visat tveksamhet eller motsatt sig utpekande. För dessa områden ges mer tid för kommunen och länsstyrelse att se över avgränsningar och värdebeskrivningar. Naturvårdsverket avser att besluta i de fall där kommunen är positiva till att nya anspråk antas. Den sammanfattande tabellen har förtydligats något i enlighet med kommunens påpekande.
20	Bollnäs kommun	Riksintresseområden har inte de effekter som tillstyrks i mkb:n.	Yttrandet föranleder inget bemötande då bedömningarna av utpekandets effekter gjorts i mkb:n.
21	Bromölla kommun*	I analyserna bör man även få med den negativa påverkan på biologisk mångfald som kan uppstå utifrån friluftslivets utövande.	Att friluftsliv kan ge negativa effekter på exv. biologisk mångfald har beaktats i analyserna i 3 kap. I syfte att förtydliga detta har tabellen i avsnitt 3.3 förtydligats. Frågan belyses även i avsnitt 3.7, vilket lämnas oförändrat.

Rad	Part	Yttrande	Naturvårdsverkets bemötande
22	Eslövs kommun	<p>Utpekande av riksintresse för friluftsliv är positivt för gröna och blå värden och välbefinnande. Tystnad bör dock ha vägts in vid utpekande och det är otydligt i mkb om detta beaktats.</p> <p>Håller med vad som anges om att friluftsliv kan ha negativ påverkas i enskilda fall men ingen/liten påverkan på ett övergripande plan.</p>	<p>Stillhet, tystnad, låg ljudnivå har varit ett stödkriterium vid översynen av riksintresseområden för friluftsliv. Detta framgår av Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndighetens <i>Riktlinjer för översyn 2012-2014 av riksintressen för friluftsliv</i>, daterad 2013-02-04.</p>
23	Grums kommun*	<p>I mkb:n bör det vara ett större kommunalt perspektiv. Allt för aggregerat för att bli trovärdigt/ användbart i kommande beslut.</p> <p>Att friluftsliv även kan ge en negativ påverkan på områden har glömts bort.</p>	<p>Att friluftsliv kan ge negativa effekter på exv. biologisk mångfald har beaktats i analyserna i 3 kap. I syfte att förtydliga detta har tabellen i avsnitt 3.3 förtydligats. Frågan belyses även i avsnitt 3.7, vilket lämnas oförändrat.</p>
24	Göteborgs stad	<p>I denna process har det varit anmärkningsvärt dålig dialog mellan stat och kommun. Värdefull information går då förlorad.</p> <p>Tiden för samrådet var för kort.</p>	<p>Se bemötande på rad 19.</p>
25	Hagfors kommun	<p>Bedömningarna av betydande miljöpåverkan är rimliga.</p>	<p>Yttrandet föranleder inget behov av bemötande.</p>
26	Helsingborgs stad	<p>Samrådet har inte varit bra. I hela processen har det varit för dålig dialog.</p>	<p>Se bemötande på rad 19.</p>
27	Härryda kommun	<p>I processen har det saknats samråd med markägare.</p>	<p>Se bemötande på rad 19.</p>
28	Jönköpings kommun	<p>Bedömningarna av betydande miljöpåverkan är rimliga.</p> <p>Naturvårdsverkets förslag till riktlinjer och definition av friluftsliv är bra.</p>	<p>Yttrandet föranleder inget behov av bemötande.</p>
29	Karlskoga kommun	<p>Processen bör stoppas då det varit allt för lite dialog med kommuner och länsstyrelser.</p>	<p>Naturvårdsverkets utgångspunkt är att dialog förts mellan länsstyrelse och kommun i samband med regeringsuppdrag 2012-2014 men är medvetna om att det har skett på olika sätt. Områden för RI friluftsliv är ett statligt ansvar att peka ut där det vid utpekande inte nödvändigtvis nås samsyn mellan stat och kommun även om syftet kan vara att komma till gemensam slutsats. Utpekande sker på nationell nivå utifrån länsstyrelsens underlag och samrådet avseende mkb är också på nationellt, övergripande nivå.</p>
30	Landskrona kommun	<p>För kort samrådstid.</p> <p>Vissa aktiviteter (som kitesurfing, vattenskoter, besök till fots) kan skada vissa naturvärden. Detta bör utredas i varje område.</p>	<p>Se bemötande på rad 19.</p>
31	Ljungby kommun	<p>Metoden i mkb:n lämpar sig bra för att på ett övergripande sätt beskriva påverkan på temaområdena.</p>	<p>Yttrandet föranleder inget behov av bemötande.</p>

Rad	Part	Yttrande	Naturvårdsverkets bemötande
32	Ludvika kommun	Bedömningarna av betydande miljöpåverkan är rimliga.	Yttrandet föranleder inget behov av bemötande.
33	Lunds kommun*	<p>Bedömningarna i mkb är så generella att de är svåra att tillämpa/kommentera på lokal/regional nivå. Inte transparent hur bedömningarna gjorts.</p> <p>Inom temaområdet <i>Utveckling</i> bör man även beskriva ev. influensområden för områdena. Även specificera vilka exploatering/ byggnadsåtgärder man kan tillåta inom dessa områden. För område FM14 bör t.ex. konsekvenserna på Lunds utvecklingsplaner kring Höje å tydligare framgå. Även utpekande i ådalarna kan innebära negativ miljöpåverkan för växt- och djurliv. Negativa effekter av höjt besöksstryck borde ha analyserats.</p> <p>Bedömning av påverkan på biologisk mångfald är undermålig. Riksintresse friluftsliv står i konflikt med biologiska värden på flera håll i Lunds kommun. Besök kan innebära slitage, som blir negativt för naturen.</p>	<p>Miljöbedömningen har genomförts på en nationell, övergripande nivå då utpekandet ses som en nationell plan ellerprogram enligt miljöbalkens 6 kap. varför påverkan eller influensområden i enskilda områden inte kunnat analyserat specifikt.</p> <p>En miljöbedömning genomförs på lämplignivå och det Lunds kommun efterfrågar genomförs lämpligen som en miljöbedömning på kommunal nivå.</p> <p>I avsnitt 3.3 har bedömningarna tydliggjorts något, eftersom även slitage på ytor ingått i bedömningen av påverkan på biologisk mångfald.</p>
34	Mariestads kn	Det bör ha varit en mer transparent process, vilket kan utveckla arbetet.	Se bemötande på rad 19.
35	Norrköpings kommun	Kommunen efterfrågar dialog med Naturvårdsverket.	<p>Se bemötande på rad 19.</p> <p>Processen bygger på att dialog sker mellan kommun och länsstyrelse. Vid särskilda behov kan Naturvårdsverket ha dialog med kommunen.</p>
36	Region Gotland	<p>Kommunen saknar dialog under själva processen och är starkt kritisk till den korta samrådstiden.</p> <p>Mkb:n bygger på äldre föreslagna gränsdragningar, vilket gör att fel underlag använts.</p>	<p>Se bemötande på rad 19.</p> <p>Samrådet för MKB har gällt det övergripande förslaget på nationell nivå, där har gränsjusteringar på lokal nivå mindre betydelse varför slutsatserna ur denna aspekt bedöms relevanta.</p>
37	Sala kommun	Sala kommun är skeptiska till att mkb:n bara är på nationell nivå, eftersom detaljerna är viktiga.	Se bemötande på rad 33, första stycket.
38	Stockholms stad	<p>Mkb:n saknar bedömningar av påverkan på bostadsbebyggelse, särskilt runt storstäder.</p> <p>Den i mkb:n aggregerade nivån är av ringa intresse.</p>	<p>I avsnitt 3.4 belyses den påverkan som utpekandet kan få på bl.a. bebyggelseutveckling i områden med starkt förändringstryck. Storstadsområden har dock inte pekats ut särskilt i mkb:n.</p> <p>Se bemötande på rad 33, första stycket.</p>
39	Svedala kommun	<p>Det har varit för kort samrådstid.</p> <p>Samråd bör även ske med stora markägare.</p>	<p>Se bemötande på rad 19.</p> <p>Dessa anspråk är del av nationellt program som huvudsakligen pekar ut nationella intressen. Avvägning mellan allmänna och enskilda intressen sker i ett senare skede.</p>

Rad	Part	Yttrande	Naturvårdsverkets bemötande
40	Svenljunga kommun	<p>Bedömningarna av betydande miljöpåverkan är rimliga. Saknar kommentarer från Naturvårdsverket från senaste samrådet. Det finns också synpunkter på enskilda områden från tidigare som inte tagits med.</p> <p>Förhoppningen är att skogsbruket hittar alternativa inkomstkällor till stora slutavverkningar. Hur kan en levande landsbygd gynna naturvärden genom friluftsliv och turism?</p>	Se bemötande på rad 33, första stycket.
41	Vansbro kommun	<p>Bedömningarna i mkb:n bedöms rimliga, men eftersom metoden är ny finns en viss osäkerhet i värderingen.</p> <p>Mkb:n borde funnits med från början i arbetet.</p>	Yttrandet föranleder inget behov av bemötande eftersom motsvarande synpunkt som den kommunen lyfter, om tidpunkt för miljöbedömning, även angetts i 4 kap. i mkb:n.
42	Vingåkers kommun	Utpekande av riksintresse friluftsliv är inte en sådan plan eller program som ska miljöbedömas.	Se bemötande på rad 1.
43	Vänersborgs kommun	<p>Naturvårdsverket bör inte anta några fler riksintresseområden innan systemet setts över. Stödjer i denna del yttrandet från SKL.</p> <p>Att peka ut riksintresseområden innebär inte en betydande miljöpåverkan.</p>	<p>Se bemötande på rad 19.</p> <p>Se bemötande på rad 1.</p>
44	Östersunds kommun	Utpekande av riksintresse friluftsliv är inte en sådan plan eller program som ska miljöbedömas.	Se bemötande på rad 1.
Övriga			
45	Anonym avsändare*	Bedömningarna av betydande miljöpåverkan är inte rimliga. Nyttan av marken blir negativt påverkad när odling tvingas upphöra. Det skapar näringsläckage och växter som inte är till någon nytta (ogräs) sprids utan kontroll.	Vid revidering av mkb kommer betydelsen av riksintresse friluftsliv i förhållande till areella näringar att belysas. Utpekande av riksintresse friluftsliv avser inte att påverka pågående markanvändning inklusive areella näringar.
46	Bergvik skog*	<p>Utpekande av riksintresse friluftsliv är inte en sådan plan eller program som ska miljöbedömas.</p> <p>Anmärkningsvärt att samråd inte skett med Skogsstyrelsen och markägarorganisationer redan vid utformning av riktlinjer för översynen. Håller med om att kvantitativa och kvalitativa mått måste tas fram som kriterier för utpekande.</p> <p>Temaområden Utveckling behandlas allt för schablonmässigt i mkb:n.</p>	<p>Se bemötande på rad 1.</p> <p>Se bemötande på rad 14.</p>

Rad	Part	Yttrande	Naturvårdsverkets bemötande
47	Friluftsförbundet*	<p>Det är korrekt att basera mkb:n på de 190 beslut som Naturvårdsverket ska ta nu. Däremot bör även friluftslivsmålet ”Starkt engagemang och samverkan” tas med. Det är nu oklart varför vissa nationella mål beaktas men inte andra.</p> <p>Håller med om att kriterierna för utpekande behöver utvecklas. I nya kriterier bör friluftslivsmålen vara centrala.</p> <p>I avsnittet <i>Utveckling</i> är tonen allt för negativ och friluftslivets bidrag till utveckling lyfts inte fram tillräckligt väl. I mkb:n har tillgänglighet varit en påverkansfaktor, och den bör vara med. Men det bör anges att denna också kan förändras snabbt.</p> <p>Delar inte bedömningen av att skydd kan binda CO2, detta är ett allt för osäkert antagande.</p>	<p>Vid revideringen kommer avsnittet om <i>Utveckling</i> att justeras något. I sak kommer slutsatserna att bestå men det har inte varit en avsiktligt negativ ton avseende friluftsliv och utveckling. Tvärtom är avsikten att just lyfta friluftslivets möjligheter att bidra till utveckling. Denna synpunkt beaktas alltså i kommande justering av mkb.</p> <p>Se bemötande på rad 14.</p>
48	Lerums SNF	<p>Det är bättre med mer samråd med myndigheter än att ta fram en mkb.</p> <p>Samrådskartor borde lagts in på skyddadnatur.se.</p> <p>Strandskyddet kontra riksintresseområden bör belysas mer i mkb:n. Även successiv negativ påverkan på riksintresseområden genom bl.a. bygglov. Avseende temaområdena Biologisk mångfald och Klimat bör det inte kunna gå att dra slutsatser (jfr avsnitt 3.8).</p> <p>Föreningen anser att det bör ställas högre krav på detaljplanereglering vid bebyggelse inom riksintresseområden.</p>	<p>Se bemötande på rad 19.</p> <p>De kartor som tillgängliggörs på skyddadnatur.se är endast de som är beslutade.</p> <p>Denna mkb avser endast riksintressen för friluftsliv och dess utpekande. Generella områdesskydd som strandskydd har inte behandlats särskilt.</p>
49	Sveriges Kommuner och Landsting (SKL)	<p>Utpekande av riksintresse friluftsliv är inte en sådan plan eller program som ska miljöbedömas. Områden bör inte pekas ut innan riksintressesystemet setts över.</p>	<p>Se bemötande på rad 1.</p>
50	Skåne-Blekinge Jordägareförbund	<p>Tätortsnära natur behöver definieras. Hela Skåne kan inte vara utpekade för olika skyddsformer. Inte lämpligt att skydda på sätt som nu föreslås.</p>	<p>Mkb:n avser endast riksintresse friluftsliv. Andra områdesskydd behandlas dock i avsnitt 3.5 i mkb:n.</p>

Rad	Part	Yttrande	Naturvårdsverkets bemötande
51	Sportfiskarna*	<p>Även om mkb:n har brister så är det en positiv ansats.</p> <p>I avsnittet Utveckling är tonen allt för negativ och friluftslivets bidrag till utveckling lyfts inte fram tillräckligt väl. Det är också oklart hur, varför och vilka miljö kvalitets-, friluftsliv-, kulturmiljö- och folkhälsomål man har inkluderat i de fem temaområdena.</p> <p>Sportfiskarna instämmer i det bedömda behovet och ser fram emot en utveckling av kriterierna inför nästa översyn av riksintressen. I dessa bör man bättre integrera miljö kvalitetsmål och friluftslivsmål, samt identifierar hot mot friluftslivet.</p> <p>Sportfiskarna saknar en analys av de hot eller behov av andra skyddsformer som behövs i de områden där riksintresseutpekanden nu hävs.</p>	<p>Vid revideringen kommer avsnittet om <i>Utveckling</i> att justeras något. I sak kommer slutsatserna att bestå men det har inte varit en avsiktligt negativ ton avseende friluftsliv och utveckling. Tvärtom är avsikten att just lyfta friluftslivets möjligheter att bidra till utveckling. Denna synpunkt beaktas alltså i kommande justering av mkb.</p> <p>Se bemötande på rad 14.</p>
52	Stockholm vatten	<p>Ett ökat friluftsliv kan även vara negativt, bl.a. avseende nedskräpning och mer biltrafik.</p> <p>Det finns en risk för betydande negativ miljö påverkan genom ökad tillströmning av besökare, nedskräpning och läckage invid vattentäkt. Bör anges i 5 kap. om åtgärder för att begränsa betydande negativ miljö påverkan.</p>	<p>Vid ett ökat antal besökare gäller samt övrig lagstiftning vad gäller nedskräpning, terrängkörning m.m., detta behandlas inte särskilt inte i denna mkb. En negativ påverkan på biologisk mångfald belyses dock i bl.a. avsnitt 3.7.</p>

Rad	Part	Yttrande	Naturvårdsverkets bemötande
53	Svenskt friluftsliv*	<p>Håller med om att kriterierna för utpekande behöver utvecklas. I nya kriterier bör friluftslivsmålen vara centrala.</p> <p>I avsnittet Utveckling är tonen allt för negativ och friluftslivets bidrag till utveckling lyfts inte fram tillräckligt väl. I mkb:n har tillgänglighet varit en påverkansfaktor, och den bör vara med. Men det bör anges att denna också kan förändras snabbt.</p> <p>Det är korrekt att basera mkb:n på de 190 beslut som Naturvårdsverket ska ta nu. Däremot bör även friluftslivsmålet ”Starkt engagemang och samverkan” tas med. Det är nu oklart varför vissa nationella mål beaktas men inte andra.</p> <p>I mkb:n anges att det saknas data om friluftsliv. Svenskt friluftsliv delar denna uppfattning.</p> <p>Delar inte bedömningen av att skydd kan binda CO2, detta är ett allt för osäkert antagande.</p> <p>Påtalar att slitage på marker från friluftsliv också kan också vara positivt för biologisk mångfald. Detta nämns inte i mkb:n.</p>	<p>Se bemötande på rad 14.</p> <p>Vid revideringen kommer avsnittet om <i>Utveckling</i> att justeras något. I sak kommer slutsatserna att bestå men det har inte varit en avsiktligt negativ ton avseende friluftsliv och utveckling. Tvärtom är avsikten att just lyfta friluftslivets möjligheter att bidra till utveckling. Denna synpunkt beaktas alltså i kommande justering av mkb.</p>
54	Sveriges Jordägareförbund*	<p>Det har varit en bristfällig dialog med markägare i processen och det har getts för lite tid till samråd.</p> <p>I mkb:n saknas bedömning av hur utpekande påverkar de areella näringarna. Det är viktigt att dessa kan fortgå eftersom de formar landskapet, vilket lockar till friluftsliv.</p> <p>Kriterierna för utpekande bör vara tydligare.</p> <p>Håller med om att det saknas data om friluftsliv.</p>	<p>Se bemötande på rad 19.</p> <p>Se bemötande på rad 45.</p> <p>Se bemötande på rad 14.</p>

Rad	Part	Yttrande	Naturvårdsverkets bemötande
55	Fam. Waern*	<p>Mkb:n har brister som är anmärkningsvärda och det är fel att genomföra miljöbedömningen på nationell nivå.</p> <p>Avgränsning i olika teman i mkb:n är oklar och enskilda intressen, äganderätten saknas i bedömningarna. Inte heller proportionalitetsprincipen har beaktats.</p> <p>Det kartunderlag som fanns med i samrådet var otydligt.</p> <p>I mkb:n står att underlagen i processen varit undermåliga. Detta verkar rättfärdigas med att utpekande inte är juridiskt bindande. Men utpekande har en rättslig betydelse för bl.a. markägare. Frågan om att peka ut skydd på annans mark bör tas till EU-domstol.</p>	<p>Se bemötande på rad 33, första stycket.</p> <p>Utpekande av områden som riksintresse för friluftsliv i ett område hindrar inte befintligt brukande av marken. Utpekandet ska istället betraktas som en planeringsförutsättning vilkens betydelse avgörs i avvägningar i det enskilda fallet.</p>